

ХАЙНЕР МЮЛЕР: „ХЕРАКЪЛ 2 ИЛИ ХИДРАТА“

Превод от немски език: Ева Пацовска-Иванова

HEINER MÜLLER: “HERAKLES 2 ODER DIE HYDRA”

Translation from German: Eva Patsovska-Ivanova

Хайнер Мюлер (1929 – 1995) е сред най-известните немскоезични драматурзи от втората половина на XX век и една от значимите фигури на литературната сцена на ГДР. Неговият специфичен фрагментарен стил с характерна ритмика е застъпен и в текста „Херакъл 2, или хидрата“, който е част от пиесата „Цимент“. Формулиран като „интермецо“, написването му изиграва решаваща роля в процеса на работа над пиесата – благодарение на него авторът намира изход от период на творчески блокаж и успява да завърши драмата.

Ева Пацовска-Иванова е преподавател в специалност „Немска филология с избираем модул Скандинавски езици“, доктор по филология, преводачка от немски език на текстове на Томас Фрам, Франц Кафка, Андреас и Вивиан Хамбургер, Марион Пошман и др.

* * *

Из: Müller, Heiner. 1999. *Werke 2: Prosa*. S. 94–98. Frankfurt am Main: Suhrkamp.

Дълго време той още смяташе, че прекосява гората, на фона на упойно топлия вятър, който сякаш духаше от всички посоки и караше дърветата да се движат като змии, на фона на все същия здрач, следвайки почти невидимата кървава следа по равномерно люлеещата се земя, поел сам към битката с животното. През първите дни и нощи, или пък бяха само часове, как можеше да отмерва времето без небе, той все още понякога се питаше какво ли има под земята, която се движеше под стъпките му така, сякаш дишаше, колко ли тънка е обвивката на това непознато Долу и колко ли дълго още щеше да го държи извън вътрешностите на света. Когато стъпеше по-внимателно, му се струваше, че земята, за която си беше мислил, че поддава под тежестта му, се надигаше към крака му, дори го придърпваше със засмукващо движение. Имаше също така силното усещане, че краката му натежаваха. Той преброи възможностите: 1) Краката му натежаваха и земята ги засмукваше. 2) Чувстваше, че краката му натежават, защото земята ги

засмукваше. 3) Имаше усещането, че земята засмуква краката му, защото натежаваха. Тези въпроси го занимаваха известно време (години часове минути). Намери отговора в усилващия се световъртеж, който му причиняваше концентрично веещият вятър: краката му не натежаваха, земята не ги засмукваше. И едното, и другото беше сетивна измама, предизвикана от падащото му кръвно налягане. Това го успокои и той закрачи по-бързо. Или може би само си мислеше, че върви по-бързо. Щом вятърът се усили, започна по-често да усеща докосванията на дървета и клони по лицето шията ръцете си. Първоначално допирът беше по-скоро приятен, като галене или като че изследвах, макар и повърхностно и без особен интерес, устройството на кожата му. После гората, изглежда, стана по-гъста, докосването се промени, галенето се превърна в измерване. Като при шивач, помисли си той, когато клоните заобгръщаха главата му, после шията, гърдите, талията и т.н. явно гората се интересуваше дори от крачката му, и така, докато клоните му взеха мярка от глава до пети. Автоматичността на този процес го обърка. Кой или какво направляваше движенията на тези дървета, клони или каквото друго там се интересуваше от размера на шапката, яката и обувките му. Можеше ли тази гора, неприличаща на никоя от горите, които познаваше и беше „прекосявал“, изобщо все още да се нарече гора. Може би самият той пътуваше вече твърде дълго, с една земна ера по-дълго, и горите като цяло бяха вече по-скоро като тази гора. Може би още само названието правеше от гората гора, а всички останали белези отдавна вече бяха случайни и взаимозаменяеми, също и животното, заради чийто лов навлезе в тази временно още наричана гора даденост, чудовището, което трябваше да убие и което бе превърнало времето в екскремент наред пространството, беше вече само наименованието на нещо неразлично с име от някоя стара книга. Само той, непознатият, беше останал същият в този дълъг изнурителен поход към лова. Или пък това, което се движеше с неговите крака върху все по-бързо танцуващата земя, също вече беше някой друг, а не той. Все още размишляваше над това, когато гората отново го обхвана. Тази даденост изследваше скелета му, брой, здравина, подредба, функция на костите, ставните връзки. Операцията беше болезнена. Трудно му беше да не изкрещи. Хвърли се в бърз бяг напред извън хватката. Знаеше, че никога не е бягал по-бързо. Но не се отдалечи и на крачка, гората удържаше темпото, той остана в този захват, който сега се затягаше около него и притискаше вътрешностите му една в друга, търкаше костите му една в друга, колко ли дълго можеше да издържи на подобен натиск, и осъзна наред нарастващата паника: гората беше животното, отдавна вече гората, която си беше мислел, че прекосява, беше била животното, което го носеше с темпото на крачките му, вълнообразните движения

на земята бяха неговото дихание, следата, която беше следвал – неговата собствена кръв, откъдето гората, която беше животното, откога ли, колко ли кръв има един човек, си вземаше проби: и осъзна, че винаги е знаел това, само че не с истинското му име. Нещо като светкавица без начало и край описа с неговите кръвоносни съдове и нерви нагорещена до бяло електрическа верига. Чу се да се смее, когато болката пое контрола над телесните му функции. Звучеше като облекчение: никаква мисъл повече, това беше битката. Да се напасваш към движенията на врага. Да ги избягваш. Да им отвърщаш. Да ги посрещаш. Да се напасваш и да не се напасваш. Да се напасваш ненапасвайки се. Да ги избягваш нападайки. Избягвайки, да нападаш. Да отвърщаш на първия удар, първото посягане блъскане пробождане, а да избягваш второто. Обратно. Да променяш последователността и да не я променяш. Да посрещнеш атаката със същото и (или) друго движение. Търпение за ножа и сила за брадвите. Никога не беше преброявал ръцете си. И сега не му бе нужно да ги брои. Навсякъде, където и когато му потребваха, те си вършеха работата, при необходимост като юмруци, пръстите можеха да се ползват поединично, ноктите отделени, кокалчетата на лакътя също. Краката му се държаха здраво върху все по-бързо въртящата се, въставайки против гравитацията, земя, която съвместяваше в себе си ролята на враг и бойно поле, на скута, който искаше да го задържи в себе си. Познатата формула. Всеки скут, в който някак бе попадал, все някога поискваше да се превърне в негов гроб. И старата песен. **О НЕ СИ ОТИВАЙ ОСТАНИ ПРИ МЕНЕ ВСЕ НАЙ-ХУБАВОТО МЯСТО Е В МОЕТО СЪРЦЕ.** Скандирана от пукането на вратните му прешлени в задушавачата го майчина хватка. **СМЪРТ ЗА МАЙКИТЕ.** Зъбите му си припомниха времето преди ножа. В хаоса от пипала, които не можеха да бъдат различени от ножовете и брадвите, на въртящите се ножове и брадви, които не можеха да бъдат различени от пипалата, на ножове брадви пипала, които не се различаваха от експлодиращи подводни мини бомбени килими неонов реклами бактериални култури, в хаоса на ножове брадви пипала подводни мини бомбени килими неонов реклами бактериални култури, които не се различаваха от собствените му ръце крака зъби в това предварително наречено битка времепространство от кръв желе месо, така че единственият му барометър за удари върху собствената субстанция, каквито му се изплъзваха от време на време, беше болката и съответно нарастването на несекващите болки до непосилното за възприятията, намирайки се в състояние на постоянно унищожение, винаги наново беше свеждан до най-малките си градивни елементи, постоянно се събираше наново от собствените си части в непрекъснато самовъзстановяване, понякога се събираше грешно, лява китка на дясна ръка,

тазобедрена става на рамото, в бързината или от разсеяност, или объркан от гласовете, които пееха в ушите му, хорове от гласове ОСТАНИ В РАМКАТА ИЗПУСНИ ПАРАТА ОТКАЖИ СЕ или защото му беше скучно все същата китка да е на същата ръка, да отсича постоянно израстващи пипала изсушени глави колосани яки, да изправя чуканите, стълбове от кръв; понякога се забавяше с възстановяването, очаквайки с нетърпение цялостното унищожение с надежда за Нищото, безкрайната почивка, или от страх пред победата, която можеше да се извоюва само чрез пълното унищожение на животното, което му беше местопребивание, а навън сигурно вече Нищото чакаше него или пък никого; в бялото мълчание, оповестяващо началото на земната обиколка, той се научи да разчита вечно изменящия се строеж на машината, която представляваше престана да бъде после по различен начин отново беше с всеки поглед всяка хватка крачка и узна, че го мисли променя пише с почерка на своите дела и смърти.